

Klasės mikroklimato formavimas: literatūros apžvalga

**Parengė Martyno Mažvydo progimnazijos
psichologė**

Daiva Kirlienė

2016m. sausis

Aktualūs pastebėjimai

- **Psichologinio klimato gerinimas** - aktuali šiandienos tema mokyklose.
- Šiltas mokyklos psichologinis klimatas daro didelę įtaką tiek mokinių rezultatams, tiek pedagogų efektyviam darbui ir bendradarbiavimui, veikia besimokančiųjų jausmus ir skatina dalyvauti bendroje veikloje. **Palankus klimatas yra viena iš svarbiausių jauno žmogaus sėkmingo ugdymo sąlygų.**

Teigiamo mikroklimato veiksniai

Teigiamos mokyklos aplinkos sukūrimui, stabilumo ir saugumo ugdytinių užtikrinimui labai svarbu:

- kaip mokinį vertina bendraklasiai, ar klasė sudaro bendriją „mes“ ir ar jis yra tos bendrijos dalis, koks jo požiūris į klasę ir klasės draugus. Nė vienas mokinys nenori savo klasėje jaustis svetimas ir nereikalingas. Nuo to priklausys jo nuotaika, elgesys.
- Jeigu mokinys klasėje **jausis saugus**, tuomet **bandys aktyviai išreikšti save**. Priešingu atveju, galimas pasyvumas, nežinojimas, ką joje (klasėje, mokykloje) veikti.

Teigiamo mikroklimato pagrindas

- **Sisteminaga pedagogo veikla** padeda mokiniams suprasti vienas kitą, tapti jautresniems, draugiškesniems, paskatina padėti bendraamžiui. **Suaugusiojo pavyzdys turi būti tinkamas**, grindžiamas pagarba ir pasitikėjimu vienas kitu ir šalia esančiu mokiniu. Moralizavimas, kritika, grasinimas, gėdijimas gali paskatinti mokinį užsisklęsti, išsiugdyti nepasitikėjimo aplinkiniais jausmą, nesugebėjimą priimti sprendimus, išsakyti savo nuomonę.
- **Kuriant teigiamą mikroklimatą**, mokykloje turi vyrauti supratingumas, demokratiškas požiūris į mokinį, pagarba jam, gebėjimas išklaudyti moksleivį: būtina švęsti šeimos, klasės, mokyklos šventes, kurti tradicijas, visiems laikytis vienodų taisyklių.

Mokyklos mikroklimas

- Mokyklos mikroklimas ir moksleivių bei mokytojų tarpusavio santykiai atskleidžia mokyklos gyvenimo problemas, visos mokyklos bendruomenės santykius ir psichologinę atmosferą. Visas mokyklos „gyvenimas“ turi tiesioginės įtakos tiek vaiko asmenybei, jo ateities formavimuisi, socialinei ir psichologinei raidai, tiek mokytojų emociniam stabilumui, fizinei sveikatai ir ugdymo proceso kokybei.
- Mikroklimas yra labai svarbi sėkmingos veiklos sąlyga. Gerinant kolektyvo mikroklimą, kartu gerėja ir jos narių veikla bei rezultatyvumas, žmonės jaučiasi labiau vertingi, naudingi bei galintys prasmingai veikti.

Mokykla yra ne tik darbo vieta, tai antrieji namai.

- Kad mokymo ir mokymosi procesas vyktų sėkmingai, mokiniai mokykloje turi jausti komfortą. Tam didžiulę įtaką turi mokyklos aplinka, kuriai privalu sukurti tokį mikroklimatą, **kad galėtume jaustis saugūs, sveiki ir pilnaverčiai žmonės**. Kokia bus mokyklinė aplinka, tokie, tikėtina, gali būti ugdymo rezultatai. (*Glinskienė R., Lipinskienė D. Giluminį požiūrį į mokymąsi skatinantys edukacinės aplinkos veiksniai. Pedagogika, 2005, nr. 78, p. 10-16.*)

Klasės mikroklimato gerinimas

- Klasės, kaip socialinės sistemos, gyvenime pagrindinį mokinių elgesį nulemia veiksniai – jų asmeniniai poreikiai, įsigyti prieš ateinant į klasę ir individualūs interesai, taip pat socialinė grupė, suformuojanti mokinių tarpusavio sąveiką ir su mokytoju. Klasės gyvenimo pagrindu laikoma pamoka ir jos metu atliekama veikla. Abu šie požiūriai pabrėžia, kaip svarbu sukurti produktyvią mokymosi aplinką – vietą, kurioje mokiniai galėtų dirbti bendradarbiaudami su mokytoju ir atlikti svarbias mokymosi užduotis (Arends, 1998).

Kas skatina motyvaciją?

- Sužadinti mokinių motyvaciją nelengva. **Mokytojų naudojamos strategijos** mokinių motyvacijai stiprinti ir jų veikla, padedanti **klasei formuotis kaip grupei**, yra produktyvios mokymosi aplinkos sukūrimo veiksniai.
- Teorinė ir praktinė mokymosi motyvacijos ir psichosocialinio klasės klimato analizė leidžia konstatuoti, į ką pradinių klasių pedagogai turėtų atkreipti dėmesį.

Pradinėse klasėse svarbu (I):

I. Kuo anksčiau atkreipti dėmesį į mokinių mokymosi motyvaciją. Sužadinti patį svarbiausią mokymosi motyvą – **norą sužinoti, patirti, išmokti**. Tai galima padaryti įdiegiant mokiniams mokyklinių užduočių atlikimo motyvus: pasakojant vaikams, **kam galima pritaikyti jų atliekamas užduotis**, kaip tos užduotys išmokys juos kitų darbų, kodėl jos yra svarbios ir įdomios.

Pradinėse klasėse svarbu (2):

2. Pradinių klasių mokiniams padėti susiformuoti požiūrį į save, kaip į mokinį ir kelti mokymosi aktyvumą. Būtina naudoti žodinius („gerai“, „labai gerai“, „šaunuolis“, „puiku“ ir kt) bei **raštiškus pagyrimus**. Mokytojas turėtų pasistengti ir rasti laiko parašyti skatinančius komentarus į vaiko sąsiuvinį. Taip pat kelti mokymosi aktyvumą padeda ir mokytojo palankumas, pastiprinimas bei padrąsinimas.

Pradinėse klasėse svarbu (3):

3. Pradinių klasių moksleiviams kelti mokymosi motyvaciją: stengtis garantuoti sėkmę atliekant užduotis; vertinti ne tik vaikų veiklos rezultata, bet ir **įdėtą triūną atsižvelgiant į jų galimybes**; skirti laiko individualiam darbui su mokiniu.

4. Atkreipti dėmesį į moralines savybes – sąžiningumą, teisingumą, atsakingumą bei drausmingumą. Aptarti su vaikais elgesio ir veiklos reikalavimus, **aiškiai išskirti elgesio vertinimo kriterijus. Galima šiuos reikalavimus parašyti raštu ir pakabinti klasės matomoje vietoje.**

Pradinėse klasėse svarbu (4):

5. Siekiant kelti mokymosi motyvą, reikėtų įvairių tipų klausimais skatinti mokinius mąstyti; daryti **bendrą medžiagos apžvalgą**; iškelti aiškius tikslus, klausimus, prieš pateikiant bet kokią medžiagą; skatinti tinkamą elgesį, o netinkamą – ignoruoti; sukurti produktyvią aplinką; sutelkti dėmesį į tuos dalykus, kuriuos galima keisti, tokius kaip mokinių motyvacijos stiprinimas ir klasės raidos skatinimas.

Atlikus apklausas, mokytojų vertinimu teigiamai mikroklimatą veikia:

- „Bendradarbiavimas mokytojais- mokiniais- tėvais.“
- „Taisyklių laikymasis teigiamai veikia mikroklimatą.“
- „Mokinių elgesio taisyklėse yra labai aiškiai apibrėžtos mokinių elgesio normos, nuobaudos už jų nesilaikymą. Aiškiai ir tiksliai įvardintos teisės bei pareigos.“
- „Pokalbiai su mokiniais, ekskursijos, žiburėliai, klasės valandėlės.“

Vaiko gerovės komisijos indėlis, kuriant mikroklimatą mokykloje

- Teikiant socialinę pedagoginę pagalbą mokyklose vykdoma pirminė prevencija: rengiamos akcijos, organizuojami renginiai, klasės valandėlės, diegiami projektai, organizuojamos stovyklos.
- Vykdoma antrinė prevencija, analizuojami drausmės pažeidimo atvejai, jie aptariami, diegiama veiksminga drausminimo ir atsakomybės skatinimo sistema.
- Esant ryškiems smurto atvejams vykdoma tretinė prevencija - teikiama pagalba nukentėjusiam nuo psichologinio ir fizinio smurto, dirbama su naudojusiu smurtą .

Mokyklose siekiama

- Kurti mokymui(si) palankų klasės bei mokyklos mikroklimatą teikiant savalaikę ir kompleksinę ugdymo ir kt. pagalbą.
- Dalytis patirtimi: *kolega-kolegai*:
Organizuoti klasių vadovų apskrituosius stalus tema „*Klasės mikroklimas. Efektyvus darbo su klase metodai. Sėkmės pavyzdžiai*“.
- Organizuoti adaptacijos tyrimus 5 klasėse bei naujai atvykusiems mokiniams.
- Tobulinti kompetencijas klasės mikroklimate gerinimo srityje.

Mokyklose organizuojama (I)

- Seminarai mokytojams nuoseklus socialinių-emocinių įgūdžių ugdymas.
- Konsultacijos socialinių-emocinių įgūdžių ugdymo programoje dalyvaujantiems klasių mokytojams.
- Diskusijos/gerosios patirties sklaida klasių koncentrais su socialinių-emocinių įgūdžių programos konsultantais.

Mokyklose organizuojama (2)

- Mokyklos vertybių puoselėjimas: PAGARBA – ATSAKOMYBĖ – KŪRYBIŠKUMAS.
- Mokyklos vertybes ugdantys projektai:
- 1. Rašto darbai (rašiniai, laišakai ir kt.) per lietuvių k., dorinio ugdymo pamokas (Kiekviena klasė diskutuoja apie mokyklos vertybes ir sukuria plakatą).
- 2. Vaizdinės priemonės (išleidžiami plakatai „Mokyklos vertybės“)
- Klasės vadovų apskriti stalai „Apie patirtį vadovaujant klasei. Pasidalijimas gerąja patirtimi.“

Klasės mikroklimatui būdinga

- Mikroklimatas nusako grupės narių bendravimo ir santykių pobūdį, fizinį ir psichologinį saugumą, nuobaudų bei skatinimų sistemą, mokinių motyvacijos laipsnį.
- Mokyklos mikroklimatas- tarpasmeniniai santykiai su aplinkiniais mokykloje, gebėjimas bendrauti kolektyve, tolerantiškai spręsti iškilusius įvairius konfliktus.
- Mikroklimatas yra labai svarbi klasės sėkmingos veiklos sąlyga. Itin svarbu, kad vaikai jaustųsi fiziškai ir psichologiškai saugūs, pasitikėtų vieni kitais, gerai sutartų tarpusavyje bei su mokytojais, dažniau bendradarbiautų, būtų linkę atvirai bendrauti.

Klasės mikroklimato gerinimas

(I)

- Šiltas klasės mikroklimatas apibūdinamas gerais moksleivių santykiais, saugumu, psichologiniu palaikymu. Saugaus mikroklimato nebuvimas trukdo mokiniams nuoširdžiai bendrauti, stabdo jų kūrybingumą, saviraiškos galimybes.
- Kuriant klasės bendruomenę, **didelį vaidmenį vaidina klasės auklėtojas.**
- Pagrindinė auklėtojo pareiga – organizuoti klasę, formuoti jos savivaldą, padėti spręsti iškilusius tarpusavio konfliktus, mokytis bendrauti ir **bendradarbiaujant dirbti.**

Klasės mikroklimato gerinimas (2)

- Vienas svarbiausių auklėtojo bruožų – **kūrybiškumas**, sugebėjimas originaliai, nestandartiškai mąstyti, spręsti ir praktiškai veikti, **pedagoginė kultūra**.
- Klasės atmosferą formuoja mokytojo bendravimo su mokiniais stilius, elgesys, priimami sprendimai.
- Vadovaujant klasei svarbu rasti tinkamą pedagoginio bendravimo būdą, daug dėmesio skirti savistabos ir savikontrolės ugdymui.

Klasei, kaip bendruomenei, būdingos savybės

- Klasės dydis, mergaičių ir berniukų skaičius.
- Vaikų tarpusavio bendravimo būdai.
- Klasės lyderiai.
- Mokiniai, pasiduodantys lyderio įtakai.
- Aktyvūs klasės vaikai.
- Bendravimo stereotipai.
- Kaip mokiniai dalyvauja renginiuose.
- Kokie vaikai neįsitraukia į bendravimą.
- Kokie klasės vaikų santykiai su klasės mokytoja, auklėtoja.
- Kaip vaikai reaguoja į neįprastas situacijas ir t.t.

Kaip padėti droviam, užsidariusiam vaikui:

- Sukelti norimą elgesį (sudaryti galimybę įsitraukti į įdomią klasės veiklą).
- Pateikti įvairių modelių: demonstruoti filmus, vaizdo įrašus, televizijos programas, kur vaizduojama, kaip herojai nugalė savo drovumą, uždarumą.
- Pastiprinti (pagirti už atliktą veiklą, pritarti jo planams, pakalbinti jį, išklausyti jo mintis).
- Sudaryti sutartis (Susitarti, kad mokinys savarankiškai atliks numatytą veiklą per numatytą laiko tarpą. Jei sutartis įvykdoma – mokinį pastiprinti. Sudaryti naują, sudėtingesnę sutartį).
- Netrukus sutartys bus nebereikalingos, nes vaikas gaus vidinį atlyginimą – draugai pradės juo domėtis, priims į grupę.

Klasės mikroklimato formavimas (I)

- Sėkmingas mikroklimato formavimas vyksta **per bendravimą.**
- Bendraudami vaikai tampa vienas nuo kito priklausomi ir per bendravimo prizmę **kuria tarpusavio santykius.**
- Bendravimą skatina vaikų noras, kad kitas žinotų tai, ką žino, vertina, jaučia jis.
- Vaikų bendravimą įtakoja vaiko asmeninės ypatybės, charakterio bruožai, aplinka, socialinė patirtis bei vidiniai ir išoriniai veiksniai.

Klasės mikroklimato formavimas (2)

- Vidiniai veiksniai, įtakoiantys pradinukų bendravimą yra amžius, lytis, charakterio ypatybės.
- Išoriniai veiksniai – šeima ir vaiko auklėjimo stilius, bendraamžiai ir klasės kolektyvas, bendravimo patirtis bei pedagogų įtaka vaikų bendravimui.
- Gerinant klasės mikroklimatą, kartu gerėja ir jos narių veikla bei rezultatyvumas, mokiniai jaučiasi labiau vertingi, naudingi bei galintys prasmingai veikti, sumažėja įvairių manipuliacijų naudojimas.
- Jei klasės mikroklimatas geras - tai vaikai į mokyklą eina noriai.

Klasės mikroklimato formavimas įvairių dalykų pamokose: literatūros šaltinis

**METODINĖ VEIKLA MOKYTOJO IR
MOKINIO KOMPETENCIJOMS UGDYTI. -
Iš mokytojų patirties.**

*Sudarė Giedrė Kvietkauskienė. Redagavo
Mimoza Kligienė, Nijolė Šorienė. Dailininkas
Romas Dubonis.*

**2008-03-03. Tiražas 2000 egz. Išleido
Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo
aprūpinimo centras.**

Naudota literatūra (I)

1. Regina Ablom. [Mokyklos mikroklimato kūrimas](http://gabijos.lt/F/r/projektai/2014/2014-02-18). gabijos.lt/F/r/projektai/2014/2014-02-18.
2. Glinskienė R., Lipinskienė D. Giluminį požiūrį į mokymąsi skatinantys edukacinės aplinkos veiksniai. *Pedagogika*, 2005, nr. 78, p. 10-16.
3. Sigita Lukošūtė PSICHOSOCIALINIO KLASĖS KLIMATO IR MOKYMOSI MOTYVACIJOS SAŠAJOS PRADINĖSE KLASĖJE. Magistro darbas. Mokslinė vadovė Soc. m. dr. doc. Irena Gailienė Šiauliai, 2005.
4. METODINĖ VEIKLA MOKYTOJO IR MOKINIO KOMPETENCIJOMS UGDYTI. - Iš mokytojų patirties. Sudarė *Giedrė Kvietkauskienė*. 2008-03-03. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
5. 2012-2013 m. m. Širvintų „Atžalyno“ progimnazijos veiklos kokybės įsivertinimo ataskaita.

Naudota literatūra (2)

6. VILNIAUS BALSĮŲ PROGIMNAZIJA. 2015 - 2016 m. m. METINIS VEIKLOS PLANAS.
7. VILNIAUS MIKALOJAUS DAUKŠOS VIDURINĖ MOKYKLA. 2014–2015 MOKSLO METŲ VEIKLOS PLANAS.
8. Rita Zupkutė Klaipėdos Simono Dachso progimnazija Pradinių klasių mokytoja – metodininkė. Klasės mikroklimato formavimas pradinėse klasėse. – PowerPoint PPT Presentation.
9. **Nijolė Žukienė. Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimas.** Bendruomenės vaidmuo kuriant ir puoselėjant mokyklos kultūrą. sauletekis.ku.lt/wpcontent/uploads/Etosas1.-kultūra.doc.